

הרב יונה גודמן

בעין חינוכית מספר 61, י"ח באלול תשס"ט

להיות אנשי אמנה

הרב יונה גודמן, ראש תחום חינוך אמוני, מכללת אורות ישראל

בימי החורבן ניסה ירמיהו הנביא להראות לעם כמה מצבו הרוחני והמעשי חמור. כדי להוכיח זאת הוא אָתגר אותו ואמר: "שׁוֹטְטוּ בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַם וְרָאוּ נָא וּבְקִשׁוּ בְּרְחוּבוֹתֶיהָ אִם תִּמְצְאוּ אִישׁ אֲמוּנָה" (ירמיהו ה). לצערו ולצערם, התשובה הייתה שלילית. לא נמצאו בירושלים אנשי אמנה. מכאן למד ראש ישיבת פומבדיתא, האמורא רבא, מדוע חרבה ירושלים: "אמר רבא: לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה" (שבת קיט ע"ב). הגר"א¹ בחן את גורמי החורבן והסיק מכך את מה שעלינו לעשות כדי לזכות לגאולה. לדבריו, עלינו להיות "אנשי אמנה" (קול התור, עמ' תעו וכן תקכ). הגר"א הדגיש שאם לא נהיה אנשי אמנה "אין תקווה חס וחלילה לכל עבודת האתחלתא (של הגאולה)" שאנו עושים (שם, עמ' תקכד). במילים אחרות, אחד מתפקידנו המרכזיים בדור זה הוא להיות אנשי אמנה. נותרה רק שאלה קטנה אחת. מה זה אנשי אמנה? מה משמעות ההנחיה להיות כמוהם? אל דאגה, הגר"א לא השאיר אותנו עם כתב חידה. הוא המשיך ופירט שבעה

ימי אלולו "הימים הנוראים" מביאים בכנפיהם עוצמה שלא ניתן להיוותר אדישים מולה. היא סוחפת את כולנו לרצות לתקן, לשנות ולהשתפר. יש מי שתחושות אלו מתעוררות אצלו כבר בראש חודש אלול ויש שזה קורה לו רק בעת אמירת סליחות. יש מי שדווקא תגיעת השופר היא שמניעה אותו לתשובה, תוך שהיא קורעת את הלב ומעוררת את הנשמה בבחינת "אם ייתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו" (עמוס ג). החודש כולו קורא לנו "עוררו יְשָׁנִים מְשָׁנְתְּכֶם, וְנִרְדָּמִים, הִקְיִצוּ מִתְרַדְמֵתְּכֶם וְחִפְּשׁוּ בְּמַעֲשֵׂיכֶם וְחִזְרוּ בְּתִשׁוּבָה, וְזָכְרוּ בּוֹרְאֵכֶם" (רמב"ם, הלכות תשובה, ג). נותרה שאלה קטנה: באיזה תחום אני צריך להתעורר השנה? באיזה נושא או מישור על יי להתחדש ולשפר את דרכי? לעתים נדמה כי אנו חווים התעוררות כללית עצומה, מקבלים על עצמנו בלב שלם להשתנות ולהשתפר, אך לא קובעים היכן וכיצד. מכאן עולה כי יש צורך למקד תחומים ונושאים מדויקים בהם אני מבקש לפתוח דף חדש. עליי לקבוע עצמאית: באיזה תחום או תחומים אתמקד השנה? באיזה מישור ממשי עליי להשתנות? אין ספק כי התשובה הסופית היא אישית. כל אחד ומסלול חייו, כל אחד ואתגריו. רק אתה יכול להרכיב רשימה של משימותיך בשנה הקרובה.

ברם, לעתים יש תחומים משותפים בהם רבים צריכים לבחון את דרכם ולפעול להתחדשות בהם. בזהירות ובענווה, אבקש לשתף בתחום אחד שנראה לי כי ראוי שכולנו נבחן בו את דרכנו מחדש. כדי להבינו, צריך לחזור תחילה לימי ירמיהו הנביא, ערב החורבן:

¹ בימים אלו מלאו מאתיים שנה לעליית תלמידי הגר"א לארץ ישראל (באלול תקס"ט), עלייה אשר בעיני רבים היא "העלייה הראשונה" האמתית של דורנו אשר הניעה את התנועה הציונית המתחדשת. הגר"א (1720-1797) הותיר לנו ספר ובו הנחיות על המצופה מאתנו כדי לסייע לגאולה להופיע. הספר נקרא "קול התור" (הוצאת מכון תורה שלמה, ירושלים, תשל"ב). זאת על משקל הפסוק "עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו" (שיר השירים ב, יב). הוא נכתב כנראה על ידי תלמידו, ר' הלל משקלוב, אשר ריכז בספר את תמצית משנת רבו הגר"א ביחס לגאולה ותפקידנו לקראתה.

מאפיינים ותכונות שיש לפתח כדי להי הפך לאיש אמנה. נתמקד באחד מהם, אותו הוא מכנה "התכללות" (עמ' תקכה). לדברי הגר"א, עלינו לחנך את עצמנו להיכלל בכלל ישראל. לא להתמקד רק בעצמי, אלא לבחון כיצד כל פועלי ומטורתיי הם חלק מבניין האומה השבה לארצה.

דברים אלו, אשר נכתבו לפני למעלה ממאתיים שנה, חיוניים היום יותר מאי פעם. בימים בהם רבים מחפשים "להתחבר לעצמם"; בימים בהם רבים מחפשים רק חוויה ומש מעות אישיים; בימים בהם רבים מתמקדים בעבודת ה' פרטית – יש צורך לעצור ולשאול את עצמנו: "מי ידאג לעם ישראל?". אמנם עבודת ה' הפרטית היא בוודאי חיונית,² אך על כל אחד לשאול את עצמו האם הוא לא הגיע למיקוד אישי כה גדול עד שהוא שכח את הצורך לפעול עם ולמען עם ישראל בצורה ממשית. אם כולנו רק "נחפש את עצמנו" ו"נזרום"; ניסע להופעות שהן "ממש מדהימות" וטישים שבעזרתם "רואים אורות" – מי יסייע לעם ישראל להגיע לאור?³ מי יקים יישובים ובתי ספר ויקלוט בתוכם עלייה (גם מגולת אתיופיה...)? מי יפיץ תורה ומי יפעל למען מצוקות החברה? בוודאי שהדברים אינם חייבים לסתור והם יכולים וצריכים להשלים. אך האם אין חלקנו מפריזים לכיוון אחד (הפרטי) על חשבון השני (הכללי)? מדבריו של הגר"א אני לומד על הצורך לאזן. לוודא שבד בבד עם הכמיהה החשובה למשמעות פנימית אנו לא שוכחים את העם ואת צרכיו. עלינו לפתח אישיות בריאה בה הבנייה הפרטית היא חלק מבניין האומה ולהפך. דבריו של הגאון מבהירים לנו כי הגאולה תבוא רק אם נשאף להיות אנשי אמנה אשר אינם שוקעים רק בתוך חוויות עצמם – אפילו אם מדובר בחוויות רוחניות מרוממות. לטעמי, בימי התשובה השנה, במלאת מאתיים שנה לעליית תלמידי הגר"א, אנו נקראים לעשות תשובה ולהיות מתלמידיו ומגשימי הדרכתיו; להיות "אנשי אמנה" שעבודת ה' שלהם מביאם להיות המחוברים לעם ופועלים למען גאולתו.

- א. האם את מסכימה לטענה כי יש בציבור שלנו אנשים שכה עסוקים בחיפוש חוויות אישיות, עד שהם שוכחים מעט את הצורך ליטול חלק בבניין האומה?
- ב. היכן את ממקדת את עצמך בציר זה של חיפוש רוחני-אישי לעומת התכללות?
- ג. מדוע ואיך הנושא קשור לתשובה ולחודש אלול?
- ד. כיצד ניתן לחנך תלמידים לטיפול הדדי של שני התחומים?

תכלה שנה וקללותיה
תחל שנה וברכותיה
שנה טובה ומתוקה!

- א. מי שמוכנה לשתף את כלל הבנות במחשבות בתחומי חינוך וחיים המתאימות לרוח של "בעין חינוכית", מוזמנת לשלחן אליי: vyg8@zahav.net.il.
- ב. ניתן לעשות מנוי אישי (ללא עלות) על דפי "בעין חינוכית". נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il.
- ג. מומלץ לשמור על דפי "בעין חינוכית" לשימוש עתידי.
- ד. נשמח אם תפיצו את הדברים הלאה, למשפחה ולחברים מחוץ למכללה.

2 ואף מוזכרת בהנחיות אחרות של הגר"א שם.
3 כמובן שעבודת ה' אמיתית לא חייבת בהכרח לעבור דרך "זרימה" והופעות. אך גם עבודת ה' פנימית מעמיקה עלולה להיות רק פרטית תוך שכחת העם וצרכיו.